

Ja ne akcijas, tad obligācijas

Uzņēmumu obligācijas kļūst arvien pieejamākas arī mazumieguldītājiem

Dace Skreija

BIEŽI vien uzņēmumu obligāciju cena ir tik liela, ka tās nevar iegādāties mazumieguldītāji. Tomēr Baltijas uzņēmumi ir ieklausījušies mazumieguldītājos, un pagājušajā gadā trīs obligāciju emisijas (*Storent*, *IuteCredit* un *Eleving Group*) tika piedāvātas publiskā piedāvājuma veidā ar minimālo ieguldījumu sliekšni 100 eiro par vienu obligāciju. «Šī tendence noteikti saglabāsies, un var sagaidīt šādus publiskus obligāciju piedāvājumus ar zemu minimālo investīciju apmēru jau šī gada pavasarī,» norāda *Signet Bank* investīciju pārvaldes vadītājs Edmunds Antufjevs. To pierāda arī šī brīža *Storent* obligāciju publiskais piedāvājums, kurā pieteikšanās uz obligācijām notiek līdz 18. martam (obligācijas cena ir 100 eiro ar 10% likmi).

Daudz biežāk publiskajā telpā tiek runāts par uzņēmumu akcijām, tostarp valsts kapitāla uzņēmumu ceļu uz biržu. Lai arī objektīvi daļai valsts un pašvaldību uzņēmumu nav nepieciešamības kotēt akcijas, tomēr gandrīz visiem uzņēmumiem ir nepieciešams parāda finansējums, kas paralēli ierastajiem banku kredītiem varētu tikt piesaistīts obligāciju formā. Jāatgādina, ka pagājušajā gadā Latvijas iedzīvotāji iegādājās krājobligācijas aptuveni 250 miljonu eiro apmērā un to kontos atrodas vēl daudzi miljardi eiro, ļaujot sevi «ēst» inflācijai. «Šis pieprasījums ir laba indikācija potenciālam vietējo investoru pieprasījumam, ja valsts uzņēmumi piedāvātu obligācijas Latvijas iedzīvotājiem ar zemu ieguldījumu sliekšni. Šobrīd vietējo privāto investoru potenciāls ieguldījumiem valsts uzņēmumu obligācijās netiek pilnvērtīgi izmantots. Tādēļ ļabi zināmi un populāri valsts uzņēmumi, piemēram, *Airbaltic*, publiski piedāvājot obligācijas, viennozīmīgi iegūtu lielu pieprasījumu no privātpersonām visā Baltijā, kas izmanto uzņēmumu pakalpojumus,» uzskata E. Antufjevs.

Vairāk darba

Publiskai obligāciju emisijai ir garāks un arī dārgāks sagatavošanās process, kas ir galvenie faktori, ko uzņēmumi ņem vērā, izvēloties vērtspapīru piedāvājuma veidu. E. Antufjevu priecē tas, ka publisko obligāciju piedāvājumu sāk aktīvi izmantot tie uzņēmumi, kuri vēsturiski ir emitējuši obligācijas slēgtā piedāvājuma veidā ar augstu ieguldījuma sliekšni un kuru

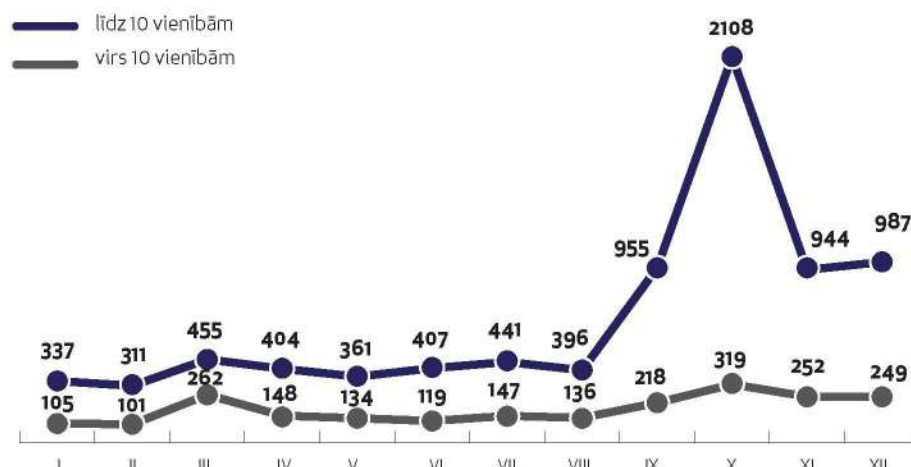
▲ **LABI** zināmi un populāri valsts uzņēmumi, piemēram, *Airbaltic*, publiski piedāvājot obligācijas, viennozīmīgi iegūtu lielu pieprasījumu no privātpersonām visā Baltijā, kas izmanto uzņēmumu pakalpojumus, norāda *Signet Bank* investīciju pārvaldes vadītājs Edmunds Antufjevs.

FOTO - AIVARS LIEPĪNS, DIENAS MEDIJI

Darījumu skaits ar uzņēmumu obligācijām Baltijas biržās

2023. gadā

— līdz 10 vienībām
— virs 10 vienībām

Avots: *Nasdaq*. Veicot apkopojumu, pieņemts, ka vienas obligācijas nominālvērtība ir 1000 eiro. Realitātē ir obligācijas ar dažādām nominālvērtībām, piemēram, arī 100 eiro. Pieņemts, ka mazumieguldītājs pērk obligācijas līdz 10 000 eiro.

obligācijas ir iekļautas biržā. Tie ir uzņēmumi, kas jau ir pieraduši pie biržas uzņēmuma statusa, komunicē ar investoriem, publicē savus finanšu datus un ir gatavi spert nākamo soli publiskā piedāvājuma formā.

Tomēr *Capitalia* vadītājs Juris Grišins teic, ka obligācijas kā ieguldījumu klase kopumā ir piemērotas tikai ļoti turīgiem ieguldītājiem un noteikti ne sabiedrībai plašumā. Piemēram, tām ļoti bieži ir noteikts arī minimālais ieguldījumu apmērs no 100 tūkstošiem eiro. Attiecīgi zaudējums no valsts uzņēmumu obligāciju kotācijas galvenokārt būtu izmaksas

un darbs, kas jāiegulda, lai šo kotāciju noorganizētu un pēc tam uzturētu.

Lai gan bieži tiek runāts par augsto minimālo sliekšni ieguldījumiem obligācijām, tomēr Baltijas tirgus ir diezgan demokrātisks pret privātajiem investoriem, jo, piemēram, Rietumeiropā obligāciju minimālā nominālvērtība bieži vien ir 100 tūkstoši eiro arī biržā kotētām obligācijām. Baltijā privātajiem investoriem ir visētāk iegādāties tās obligācijas, kas jau ir iekļautas biržā, lai gan ir jāreķinās, ka vienas obligācijas nominālvērtība ir 1000 eiro, kas ne vienmēr ir sasniegams investīciju sliekšnis.

Tomēr līdzekļi privātajiem ieguldītājiem ir. Latvijas māsaiņniecību nauda banku kontos ir 7,9 miljardi eiro (bez depozītiem un produktiem ar brīdinājuma termiņu), liecina Latvijas Bankas dati uz šā gada janvāri. Tas ir gandrīz tikpat, cik, piemēram, visu Latvijas 2. pensiju līmeņa aktīvu vērtība – 7,4 miljardi eiro. «Privātie investori lēnām kļūst aktīvāki un svarīgāki tirgus dalībnieki, kam par labu piemēru kalpo pēdējo triju gadu Latvijas uzņēmumu IPO (*initial public offering*; sākotnējais publiskais piedāvājums) piedāvājumi, kur dominēja tieši privātie investori. Obligāciju ap-

grozījums Baltijas biržā periodā no 2020. gada līdz 2023. gadam ir vidēji 200 miljoni eiro gadā, tomēr ar katru gadu jūtama pastiprināta interese no privātajiem investoriem, it īpaši, kad obligācijas emitē ļabi zināmi un finansiāli stabili vietējie uzņēmumi,» norāda E. Antufjevs.

Obligāciju zīmē

Pērn Latvijā notikušas 24 vietējo uzņēmumu obligāciju emisijas, piesaistot 318 miljonu eiro, liecina *Signet Bank* aplēses. Uzņēmumi finansējumu piesaistīja, lai īstenotu attīstības projektus, refinansētu esošās finansilās saistības un sakārtotu kapitāla struktūru. Līdz ar to Latvijas obligāciju tirgus pērn ir uzrādījis lielāku aktivitāti nekā 2022. gadā, turklāt tas notika uz privāto sektora uzņēmumu rēķina, jo valsts uzņēmumi uzrādīja zemāko aktivitāti kapitāla tirgū pēdējo gadu laikā.

«Lai gan ir vērojama mazāka valsts kapitālsabiedrību aktivitāte (tās vienmēr ir aktīvi emitējušas obligācijas), privātais, korporatīvais segments arvien vairāk sāk izmantot kapitāla tirgus sniegtās iespējas. Tā rezultātā Latvijas uzņēmumu obligāciju emisiju aktivitāte 2023. gadā ir pieaugusi par trešdaļu, salīdzinot ar gadu iepriekš. Papildus tradicionālajai finanšu nozarei arvien vairāk uzņēmumu no ražošanas, pakalpojumu, nekustamo īpašumu, būvniecības nozarēm emitē obligācijas, vairākos gadījumos arī aizvieto-

Izskatās, ka notiek līdzekļu pārvešana no akcijām uz obligācijām. Valters Smiltāns

jot esošo bankas kredītu ar vērtspapīru emisiju,» norāda E. Antufjevs.

Šogad ir dzēšanas termiņš vairākām lielām valsts uzņēmumu emisijām. E. Antufjevs min piemērus – *Altum* 20 miljonu eiro un *Airbaltic* 200 miljonu eiro obligācijām, kas visdrīzāk tiks refinansētas ar jaunām obligācijām, tādējādi pozitīvi ietekmējot obligāciju tirgus statistiku. Arī citi valsts/pašvaldību uzņēmumi izvērtē iespējas emitēt jaunas obligācijas, tomēr tie uzmaniņi vēro likmju dinamiku. Šogad var sagaidīt jaunas emisijas no vietējam bankām, kas turpinās stiprināt savu kapitālu ar subordinētām obligācijām. Savukārt privātais sektors noteikti ir daudz agresīvāks un aktīvāks salīdzinājumā ar valsts sektoru, tādēļ tirgū varēs redzēt gan jau esošos emitentus, gan pilnīgi jaunus uzņēmumus no dažādām nozarēm.

Atspēle akcijas

Lai arī akciju tirgiem 2023. gads ir bijis salīdzinoši labvēlīgs, taču, neskatoties uz atveseļošanās, Baltijas akciju indekss joprojām atrodas zem 2022. gada sākuma līmeņa. Viens no faktoriem, kas to ietekmē, ir augstais obligāciju ienesīgums. «Pateicoties augstajiem obligāciju ienesīgumiem, pieaug obligāciju popularitāte Baltijas investoru vidū, un izskatās, ka notiek līdzekļu pārvešana no akcijām uz obligācijām. Tas arī atspoguļojas Baltijas akciju un obligāciju tirgus apgrozījumā,» skaidro *Signet Bank* investīciju analītiķis Valters Smiltāns.

Baltijas kopējā akciju tirgus apgrozījums pērn samazinājies par 26%, salīdzinot ar 2022. gadu, kamēr Baltijas obligāciju kopējā tirgus apgrozījums pieaudzis par 74% jeb 23 miljoniem eiro. Līdzīga situācija ir, arī salīdzinot ilgākā laika periodā – salīdzinot pret 2021. gadu, akciju tirgus apgrozījums samazinājies par 48%, kas liecina, ka jauna institucionālo investoru nauda akciju tirgū neieplūst, tajā pašā laikā obligāciju tirgus apgrozījums pieaudzis par 54%.●